

Verslag Workshop 'hoe verder met dynamisch kustbeheer'

Zandvoort, 27 mei 2010

1 Deelnemers

Hoogheemraadschap Rijnland	Piebe van den Berg
Hoogheemraadschap Rijnland	Leen van Duijn
Hoogheemraadschap Rijnland	Gijs Durieux
Wetterskip Fryslan	Elise Reincke
Hoogheemraadschap Delfland	Jeroen Rietdijk
Hoogheemraadschap Delfland	Stefan Loosen
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Petra Goessen
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Adri Terhoeve
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Martien Witte
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Joost Veer
Unie van Waterschappen	Henk de Kruik
Waterschap Scheldestromen	Adrie provoost
Waterschap Scheldestromen	Randolf maljaars
Waternet	Maaike Veer
Waternet	Luc Geelen
PWN	Hidde Posthuma
RWS-Waterdienst	Carola van Gelder
RWS-Waterdienst	Petra Damsma
RWS-dienst Zeeland	Marian Lazar
Vertegaal	Kees Vertegaal
Bureau Landwijzer	Moniek Löffler
Bureau Arens	Bas Arens
Natuurmonumenten	Jowien van der Vegte
Natuurmonumenten	Ruud Luntz
Alterra	Pieter Slim
Deltares	Bert van der Valk
Deltares	Albert Oost
DLG	Marian de Haan
UvA-IBED	Cees de Vries
Dunea	Harry van der Hagen
STOWA	<i>Ludolph Wentholt (afwezig ivm ziekte)</i>

2 Opening

Kees Vertegaal, dagvoorzitter, opent de dag en heet iedereen welkom

3 Achtergrondinformatie bij de workshop

3.1 Doel van de dag (door Carola van Gelder, RWS-Waterdienst)

De dag is georganiseerd op initiatief van STOWA (Ludolph Wentholt) en Waterdienst (Carola van Gelder). Van Gelder licht toe wat de aanleiding is voor de workshop en wat met er met de resultaten gebeurt. Mede namens Wentholt, die helaas verhinderd is ivm ziekte.

Waarom wil STOWA deze workshop?

- In het kader van de Strategienota “Koers 2009-2013” wil STOWA aandacht besteden aan dynamisch kustbeheer, mede tegen achtergrond van het Deltaprogramma.
- STOWA krijgt veel vragen vanuit beheerders over dynamisch kustbeheer zoals:
 - Hoe ga ik om met bunkers in een dynamisch duingebied?
 - Hoeveel ruimte moet er zitten tussen twee jaarrond paviljoens als ik ook rekening moet houden met “vrije doorstuiving” van zand?
 - Wat is nu precies dynamisch kustbeheer en hoe pas ik dat toe in mijn gebied?
- STOWA wil met deze workshop de vraag vanuit beheerders duidelijk krijgen. Welke vragen leven er? Zijn er problemen met toepassen van dynamisch kustbeheer of juist niet? Met als doel: antwoord kunnen geven op de gestelde vragen door onderzoek en/of het opstellen van een handreiking in samenwerking met V&W.

Waarom wil V&W deze bijeenkomst?

- In de Derde Kustnota (VenW, 2000) staat als actiepunten: “het waar mogelijk toepassen van dynamisch kustbeheer langs de Nederlandse kust, tbv het herstel en het vergroten van de veerkracht van de kust. Het initiatief voor toepassen dynamisch kustbeheer ligt volgens de Nota bij waterkering- en terreinbeheerders. Uit de Evaluatie Derde Kustnota blijkt echter dat het toepassen niet overal (goed) van de grond komt. VenW wil graag weten hoe dit komt.
- Dynamisch kustbeheer heeft een plek in de toekomstvisie van het Deltaprogramma. Daarin staat dat het dynamisch beheer van de duinen bijdraagt aan de lange-termijn veiligheid van de kust, omdat dit deel van het kustfundament hierdoor kan meegroeien met de stijging van het zeespiegel. In dat kader is het omgaan met dynamisch kustbeheer opgenomen als één van de kennisvragen in het Plan van Aanpak Deltaprogramma Kust.
- VenW wil, net als STOWA, met deze workshop de vragen van beheerders duidelijk krijgen. Welke vragen leven er? Zijn er problemen met toepassen van dynamisch kustbeheer of juist niet? Met als doel:
 - Antwoord te kunnen geven op de gestelde vragen, door het doen van onderzoek en/of het opstellen van een handreiking (in samenwerking met STOWA).
 - Het verschaffen van een goede basis voor het ontwikkelen van strategieën voor dynamisch kustbeheer in de toekomst.

3.2 Presentatie Natura 2000 (door Kees Vertegaal, zelfstandig ecologisch adviseur)

Vertegaal houdt een presentatie over Natura2000: wat houdt het in, wat is de status, wat zijn instandhoudingsdoelen die relevant zijn voor de waterkering en wat zijn de gevolgen voor het waterkeringbeheer? Enkele conclusies:

- Natura 2000 is in alle duingebieden een ‘hard’ juridisch gegeven. Dat geldt zeker voor nieuwe ingrepen, zoals aanpak zwakke schakels.
- Maar voor het beheer is de speelruimte relatief groot. De verbeterdoelen zijn niet gekwantificeerd en niet goed afdwingbaar. Bovendien kunnen in het kader van de Natura2000 beheerplannen in onderling overleg afspraken worden gemaakt en vastgelegd.
- Niet ten koste van kustveiligheid.
- In Natura 2000-gebieden met ‘verbeterdoelen’ is meer verstuiving gewenst

- Dat vraagt om meer integrale benadering van het kustbeheer. Op zich is dit niet nieuw; het sluit aan bij de trend tot dynamisch kustbeheer van de laatste 20 jaar.
(zie bijlage A voor PowerPoint presentatie)

Opmerkingen naar aanleiding van de presentatie:

- De website van LNV (www.minlnv.nl) biedt veel informatie over Natura2000
- Vereng de discussie over Natura2000 niet tot Witte duinen en Embryonale duinen, maar neem ook Grijze duinen mee. Voor vrijwel alle grijze duinen is er een verbeterdoelstelling én een uitbreidingsdoelstelling.
- De zeereep is een bron van kalkhoudend zand naar het achterland. Dynamiseren zeereep staat dan ook niet op zichzelf, maar is ook belangrijk voor het achterliggende gebied
- De Keur en Natura2000 kunnen op gespannen voet staan
- Er doen veel indianenverhalen over Natura2000 de ronde: bijvoorbeeld dat beheerders geen onderhoud meer zouden mogen plegen aan beheerswegen. Daarover kunnen (en moeten) de betrokken partijen echter afspraken maken in de beheerplannen.

3.3 Presentatie Stand van zaken (door Bas Arens, Bureau Arens duin- en strandonderzoek)

Arens vertelt over kust- en duinontwikkeling, vroeger en nu. De kust ziet er nu totaal anders uit dan enkele decennia terug. Toen was er veel erosie en werd het zand vastgehouden, via aanplant en stuifschermen. Nu is structurele erosie beperkt doordat er zand van buitenaf wordt toegevoegd, en kan het zand vrijer bewegen. Sinds 1990 is het areaal embryonale en witte duinen sterk uitgebreid. Bovendien veranderen grote delen van de kust van karakter door aangroei. Bas illustreert dit aan de hand van een kaart van Nederland, met vijf typen zeereep, die de mate van dynamiek weergeven. Daaruit blijkt ook dat dynamisch beheer ('niets doen') lang niet altijd leidt tot een dynamische kust, waarschijnlijk is daarvoor "soms de schop nodig".

Opvallend is de enorme trendbreuk: van afslagkust naar aangroei kust. Hoewel dat in nieuwe gebieden natuurwinst oplevert, vangen de nieuwe duinen dynamiek voor de zeereep weg. Waarschijnlijk kan dat negatieve effecten hebben voor de biodiversiteit in de achterliggende grijze duinen (en voor Natura2000 doelstelling die daarvoor geldt).

Voor dynamiek heb je afslagsituaties nodig, van waaruit paraboolduinen kunnen ontstaan.
(zie bijlage B voor PowerPoint presentatie)

Vragen/opmerkingen naar aanleiding van de presentatie

- Er is een dilemma: aan de ene kant maken de basiskustlijn en suppleties dynamiek mogelijk, aan de andere kant is er juist afslag nodig voor dynamiek. Hoe kan je dat combineren? Hoe plak je een aangroei kust en parabolisering aan elkaar? *Antwoord: het is zoeken naar de balans, misschien kan je lokaal minder suppleren, of experimenteren met een andere frequentie. Het is inderdaad lastig.*
- Als je de basiskustlijn landwaarts verplaatst om afslagsituaties toe te staan, hoe ga je dan om met erosie van het strand (strandbreedte)?
- Bij de toetsing van de basiskustlijn wordt geen rekening gehouden met zand dat "over de 3m NAP verdwijnt". Dit kan tot rare situaties leiden: bijvoorbeeld dat het BKL volume afneemt en om suppletie vraagt, terwijl de reden van afname het zeewaarts verplaatsen van de duinvoet is.

4 Discussie over stand van zaken en ervaringen

4.1 Opmerkingen van deelnemers over de definitie van dynamisch kustbeheer

- De definitie van Dynamisch Kustbeheer is niet duidelijk. Vaak is de uitleg 'persoonsgebonden, locatiegebonden, organisatiegebonden en zelfs zandgebonden'. Die onduidelijkheid is onhandig om draagvlak te krijgen bij publiek.

- Wat dynamisch kustbeheer is, is sinds '90 iets duidelijker geworden. Dat is vooral te danken aan pilots en voorbeelden. Het begrip is bovendien breder en gevarieerder geworden (zie opmerkingen, onder kopje doelen). Toch is het beeld nog lang niet altijd helder: "dachten we dat embryonale duinen een mooi voorbeeld waren van een dynamische kust, blijkt uit de lezing van Bas dat die juist belemmerend kunnen zijn voor dynamiek."
- Er worden verschillende begrippen door elkaar gebruikt: dynamisch kustbeheer, dynamisch duinbeheer, dynamisch zeereepbeheer. Wat is het verschil? Wat noem je kust?
- Dynamisch kustbeheer werd langdurig alleen gebruikt voor het beheer van de zeereep, in relatie tot het duingebied erachter. Pas later kwamen daar de zee en de vooroever, als essentiële onderdelen van het kuststelsel, ook bij. Niet gelijk suppleren bij overschrijding basiskustlijn wordt bijvoorbeeld ook genoemd als een vorm van dynamisch kustbeheer. Dat is een heel andere insteek dan "handen van de zeereep af".
- Is dynamisch kustbeheer 'niets doen' of juist 'actief ingrijpen'?

4.2 Opmerkingen van deelnemers over de doelen van dynamisch kustbeheer

- Er zijn gedurende de jaren doelen bijgekomen. Eerst was het doel vooral 'bijdragen aan diversiteit van de kust'. Daarna kwam Natura 2000 erbij. Daarmee worden de ecologische doelen geformaliseerd en toetsbaar gemaakt.
- Het is niet duidelijk of dynamisch kustbeheer ook bedoeld is om zeespiegelstijging bij te houden? Om aan te tonen dat kan, verwijst een deelnemer naar een filmpje waarin sedimentatie de bodemdaling van Ameland bijhoudt. Daarbij wordt als kanttekening geplaatst dat er wel genoeg zand moet zijn.
- Wat opvalt is dat de natuurdoelen die in de presentatie van Bas werden genoemd (lokaal erosie, afslagkust, doorstuiving) niet stroken met het beeld van een aangroeikust dat Veerman beschrijft.
- Rode draad in de doelen is "processen toelaten".

4.3 Opmerkingen over de stand van zaken van dynamisch kustbeheer

- De meeste deelnemers herkennen de kaart van Arens. Sommige deelnemers vinden het beeld echter vertekend. Volgens hen zouden de delen waar geen dynamische zeereep mogelijk is (bijvoorbeeld vanwege kustplaatsen of andere belangen) niet moeten worden opgenomen in het kaartje van Bas. Dan zou het beeld reëler zijn. Bovendien zouden de kleuren anders moeten in het kaartje van Arens (groen = dynamisch; rood is star).
- Het initiatief tot dynamisch kustbeheer blijkt vaak persoons- en organisatiegebonden te zijn
- Er zijn regionale verschillen, bijvoorbeeld in de manier van omgaan met de BKL (in het noorden wordt de BKL minder strak gehandhaafd)

4.4 Opmerkingen over knelpunten mbt dynamisch kustbeheer

Inspectie en monitoring

- STOWA heeft een Digigids uitgebracht: een foto-veldgids van waterkeringen met schadebeelden. Die is bedoeld om de kwaliteit van de waterkering te spiegelen aan foto's. Voor harde zeedijken werkt dit vrij goed, maar voor de zachte kust kloppen de beelden niet met de beelden van dynamisch kustbeheer. Verstuiving is bijvoorbeeld taboe. De foto's in de digigids moeten daarop worden aangepast.
- Beheerders van de waterkering lopen tegen de vraag aan wat de gevolgen van dynamisch kustbeheer precies zijn voor de veiligheid, zeker in smalle duingebieden met een kernzone van max 500-600 meter breed.
- Zij zouden daarvoor graag monitoring willen van de (jaarlijkse) veranderingen in hoogte/volume van de kernzone. Als er aantoonbaar extra zand in komt, is het ook niet zo'n probleem om dat naar het achterland te laten doorstuiven. Maar er zijn wel gegevens nodig om aan te tonen dat het volume van de zeereep groter wordt. Dat blijkt bijvoorbeeld niet uit de BKL monitoring. Die is gericht op de zone tussen -6/-8 en +3 meter en dat staat los van de zeereep.

- Sommige beheerders monitoren handmatig, met GPS. Zij vragen zich af of er geen moderne technieken beschikbaar zijn, die deze monitoring eenvoudiger maken, bijvoorbeeld met satellieten. Kan je die bijvoorbeeld inzetten om de zandbalans te volgen? Of het Algemeen Hoogtebestand Nederland (AHN). Voldoet de frequentie?

Suppleties

- De effecten van suppleties zijn nog te weinig bekend. Wat is de schade op de winlocatie, op de stortlocatie (vooroever) en op de duinen. Ondanks het convenant dat Natuurorganisaties en V&W daarover hebben, gebeurt er volgens sommige deelnemers nog relatief weinig onderzoek.

Keur/legger

- De Keur is in veel gevallen te star voor dynamisch kustbeheer.
- Het beweiden van de kernzone met groot vee is bijvoorbeeld een discussiepunt. De Keur levert wat dat betreft beperkingen, maar is vaak geschreven op boezemkades en dat is anders dan in duinen. Hoeveel kwaad kan beweiding eigenlijk? En waarom moet het perse daar, terwijl het vee toch geen helm eet (wat is het doel)?
- Dynamisch kustbeheer in de vorm van kerven/parabolisering heeft invloed op de kernzone. Om dat te voorkomen zou de zone moeten worden verplaatst (indien mogelijk) en de legger worden aangepast. Er zijn daarvan al verschillende voorbeelden.

Infrastructuur

- Veel beheerders noemen als knelpunt van dynamisch kustbeheer de infrastructuur. Aan de ene kant omdat dynamisch kustbeheer overlast levert voor infrastructuur (overstuwings paden, vrijstuwende bunkers), maar ook andersom: infrastructuur levert belemmeringen voor dynamiek. Denk daarbij aan fietspaden, wegen, parkeerplaatsen, campings en gasleidingen direct achter de zeereep.
- Betrokkenen moeten dan ook goed afspreken hoe ze willen omgaan met infrastructuur, met recreatie en recreatieve voorzieningen.

Communicatie

Veel deelnemers noemen 'goede communicatie' als een belangrijk aandachtspunt. Er zou meer kennis en visie moeten worden verspreid, om draagvlak voor dynamisch kustbeheer te verkrijgen. Er is veel weerstand, vaak uit angst voor veranderingen. Dat geldt bijvoorbeeld voor Noordwestkern en voor de Waddeneilanden. Eenmaal verworven draagvlak kan bovendien snel omslaan in weerstand, als er bijvoorbeeld een berekening aan de kaak wordt gesteld. Enkele aanbevelingen:

- Zorg voor goede informatie. Voorkom angst bij het publiek door grenzen af te spreken en door zoveel mogelijk met berekeningen, of bv overstromingsfilmpjes aan te tonen dat de duinen zo breed zijn dat er weinig gevaar is voor de veiligheid.
- Neem mensen mee bij voorbeeldprojecten en plannen en meld ontwikkelingen terug. Zorg ook dat bestuurders er achter staan!! Goede communicatie is essentieel, anders wordt je afgestemd!
- Werk met professionele communicatiedeskundigen
- Leg aan publiek uit waarom je geen helm meer plant of geen stormschade herstelt. Mensen snappen dat niet... Dat geldt helemaal als je een bulldozer het gebied instuurt, leg dat maar eens uit. "Het is nog heel erg onbekend bij het publiek."

Schotten binnen/tussen organisaties

Volgens sommige deelnemers dreigen organisaties zich snel in hun eigen 'hok' terug te trekken en sectoraal te denken. Zij vrezen dat dat misschien nog erger wordt, in tijden van bezuiniging.

Aanbevelingen en opmerkingen van deelnemers:

- Er is 'ontschotting' nodig. Beheerders moeten veel beter op de hoogte zijn van elkaars inzichten, doelen, beleving etc. Voorbeelden van 'echt gezamenlijke projecten tussen terreinbeheerders en waterkeringbeheerders' kunnen daarbij helpen.

- We moeten elkaar vooral 'in het veld' goed leren kennen en begrip hebben voor elkaar spelregels.
- Soms voelt de waterkeringbeheerder het als een verwijt dat "zijn zeereep er als een dijk uit ziet". Terwijl hij al lang geen actief onderhoud voert. Dat er geen dynamiek komt, is blijkbaar de natuur. "Je krijgt zo snel een stempel".
- We moeten vooral niet gaan 'zwarte pietten', dat is ook slecht voor imago en draagvlak naar buiten toe.
- Ook LNV en RWS moeten 'ontschotten'. LNV heeft zich in de afgelopen jaren teveel afzijdig gehouden van (integraal) kustbeleid.
- Ook binnen organisaties zit soms een 'gat' tussen beleid en uitvoering. Bij veiligheid op beleidsniveau wordt vaak gesproken over kubieke meters zand en berekeningen, maar in de uitvoering heb je concreet te maken met onderhoud infrastructuur, helmaanplant, paden, bunkers etc.

Kosten/verantwoordelijkheden

Dit punt komt vaak naar voren, met vragen als:

- Wie betaalt eventuele extra kosten voor dynamisch kustbeheer? Actief ingrijpen is bv duur! Wat heb je over voor het stimuleren van doorstuiving?
- Wie is verantwoordelijk voor eventuele overlast van verstuing (bv vanuit witte duinen)?
- Zelfde vraag voor gevaar van steile afslagkusten voor mensen?
- Kunnen we monitoring van de zandbalans verplicht stellen bij de vergunningverlening voor dynamisch kustbeheerprojecten?
- Hoe ga je met bunkers om? Wie is verantwoordelijk bij openstelling? Hoe ga je om met bewaren van "erfgoed" en met vleermuizen? Dat zijn allemaal spanningsvelden.
- 'Leuke projecten' zonder doel voor het waterkeringbeheer sneuvelen als eerste in tijden van bezuiniging. Tenzij het kostenbesparing oplevert.

Natura2000

- Het verschilt per regio, hoe soepel het maken van afspraken voor in het beheerplan verloopt. In sommige regio's is het geen enkel probleem om afspraken te maken over toelaatbare werkzaamheden van de waterkeringbeheerder. Maar in andere regio's verloopt dat moeizaam, en zijn er beperkingen, bijvoorbeeld voor het repareren van afrasteringen in het broedseizoen of het afschuiven van stormprofiel voor de veiligheid van strandrecreanten.
- Het maken van Natura2000 beheerplannen brengt mensen/organisaties samen. Het heeft echter geen integraal doel, want dat is niet de opdracht. Dat is eigenlijk jammer.

4.5 Opmerkingen over kansen voor dynamisch kustbeheer op korte termijn

De deelnemers formuleren hierover de volgende aanbevelingen:

- Orden goed in welke gebieden dynamisch kustbeheer mogelijk is en waar niet
- Maak het concreet, dat maakt het werkbaar voor beheerders
- Geef aan welke soort dynamiek je in welke zone van het duin wil
- Onderbreek aangroeisituatie met "knabbelplekken"
- Wees geduldig en verwacht niet te snel resultaat
- Geef aan waar onderhoudsmaatregelen (riet/schermen) wel en niet gewenst zijn en welke onderhoudsmaatregelen uitvoerbaar zijn in Natura2000 gebieden
- Verplaats indien nodig/mogelijk de legger. Waar de kering niet in de zeereep ligt, zoals op Waddeneilanden, ontstaat bijvoorbeeld ruimte voor dynamiek.
- Doe dat samen met betrokkenen / deskundigen
- Uiteindelijk beheer is veiligheidsbeheer door waterkeringbeheerder en natuurbeheer door natuurbeheerder. Die samen werken in één gebied.
- Besteed veel aandacht aan professionele communicatie!

5 Excursie

Excursiepunt 1:

Kerf vlak bij Parnassia. De kerf is hier op natuurlijke wijze ontstaan (ondanks suppletie) en dieper/groter geworden door betreding. De kerf dient als een alternatieve strandopgang.

(discussie: is betreding positief of negatief voor dynamisch kustbeheer?)

Excursiepunt 2:
Locatie waar project Noordwestkern zal worden uitgevoerd. Er wordt onderzoek uitgevoerd naar windsnelheden en naar zoutinvang (hoewel experiment locatie niet optimaal ligt; optimale locatie is niet bruikbaar ivm bebouwing of infrastructuur).

Het idee is om een aantal sleuven in de zeereep te graven (venturi gaten).

De meest zuidelijke 'kerf' wordt een strandslag.

Hierbij komt 150.000 kubieke meter zand vrij! Hiervoor wordt een nieuwe bestemming gezocht,

(discussie: hoe omgaan met infrastructuur? Hoe omgaan met de definitie van de kernzone en de legger?)

6 Verdere toekomst

6.1 Presentatie Bert van der Valk, Deltares

Van der Valk gaat in op de sedimenthuishouding van de Nederlandse kust, op de stagnatie van het verstuivingsproces en op suppleties. Het totale suppletievolume bedraagt momenteel 12 miljoen m³ per jaar. Uit onderzoek blijkt dat van de gesuppleerde 130 Mm³ (1995-2008) ca. 30Mm³ in de zeereep is terecht gekomen. Dat is gemiddeld 30% van de gesuppleerde hoeveelheid (Holland 20%, Wadden 45%). Vertaald: 10-14 m³/streckende m/jr!

Vervolgens vertelt hij over het Deltaprogramma Kust, met als motto "bouwen met de natuur". Het primaire doel is en blijft (toename van -) veiligheid. Secondaire doelen zijn natuurbehoud (en - bouw: dynamisering van de kust), socio-economie/ recreatie, drinkwaterwinning, ... De schaal van suppleties wordt wellicht met een factor 2 tot 7 (!) hoger (dat komt maximaal overeen met maximaal 85 Mm³/jr). Volgens van der Valk worden de technische, organisatorische en financiële mogelijkheden groter en flexibeler, en blijft het veiligheidsdenken daarbij achter. We zouden het absolute veiligheidsdenken achter ons moeten laten als er geen reëel of acuut gevaar dreigt...en wellicht suppleties achterwege laten indien niet echt nodig, of ingrepen durven te doen. . Eén kustoverheid zou daarbij helpen. Als voorbeeld van bio-geomorfologische praktijkervaring licht van der Valk de aanleg, onderhoud en beheer toe van de zgn. Duincompensatie voor 's-Gravenzande. (zie bijlage C voor PowerPoint presentatie)

Vragen/opmerkingen naar aanleiding van de presentatie

- Het feit dat er nog weinig zware stormen optreden (met hetzelfde type schade als in de jaren '80, is volgens sommige deelnemers bepalend voor de besluitvorming, bijvoorbeeld over jaarrondexploitatie. Zij vragen zich af of dat terecht is.
- Schieten we door in dynamisch kustbeheer door afwezigheid stormen? (*antwoord: nee, want de kernzone waarborgt veiligheid*).

6.2 Discussie over toekomst

Opmerkingen over experimenten als zandmotor en over zeewaartse uitbreiding

- Veel beheerders vinden de winst van zand gunstig. Dat levert minder kans op schade, en dus minder kosten. Als er gegarandeerd meer zand is, dan maakt het minder uit wat er gebeurt in zeewering. Als je maar via monitoring weet dat je voldoende zand in je kernzone houdt, is er meer ruimte voor dynamiek. Dan heb je minder te maken met ouderwetse keurbepalingen! Wat dat betreft is de zandmotor prima, al zijn er vraagtekens over waar het zand terecht gaat komen.
- Het zeewaarts verschuiven van de BKL kan een motor zijn voor dynamiek. "Een breed strand verstuift eenvoudig in een dynamisch duin. Bovendien is er vanuit veiligheidsdoelen ruimte voor een minder rigide beplanting in de duinen of zelfs verstuiving."
- Een nadeel van sterke aangroei (zandmotor) is dat de afrastering vaker moet worden verzet en dat brengt kosten met zich mee. Er zijn geen duidelijke beheersafspraken over dat soort aspecten gemaakt.
- Sommige deelnemers vragen zich af of dit soort experimenten (en kustuitbreiding in zijn algemeen) gaat leiden tot meer "rode functies" (huizen, etc.) als kostendrager. In feite heeft ook de duincompensatie een industriële kostendrager (Maasvlakte 2).
- Gepleit wordt voor het differentiëren van de kust: kustuitbreiding op locaties met alleen een smalle duinreep, afslag toelaten op plaatsen met brede duinen. Dat roept echter de vraag op wat het effect is van het 'opdelen van de huidige egale kustlijn in kleinere cellen'.

- Over natuurwinst zijn meningen verdeeld. Sommigen zien het als bedreiging van huidige landschap, anderen zien de nieuwe, jonge, dynamische buitendijkse natuur als natuurwinst. Het natuurgebied wordt in totaliteit groter en completer. Het is wel belangrijk dat deze nieuwe natuur buitendijks blijft liggen, want dat biedt ruimte voor dynamiek.

Andere ideeën van deelnemers±

- Is het geen optie om een brede strook duinen, van bv 1 of 2 kilometer breed, aan te wijzen als waterkering. Een soort superdijk in de vorm van duingordels? Breed duin heeft een grote absorptiecapaciteit van golfenergie. De energie loopt dood in het duingebied en er is geen gevaar voor doorbreken. Dat vereist anders omgaan met de legger.
- Waarom zou je natuur met een even hoge graad beschermen als economische belangen (1:10.000 norm)? Is dat niet raar, zeker als enige dynamiek juist goed is voor die natuur.

Is dynamisch kustbeheer zinvol? Gaan we ermee door?

Hierover is iedereen het eens: we moeten er mee doorgaan. Het is geen hobby van onderzoekers, maar een methode om beleidsdoelen te bereiken. Het is een manier van meer natuurvolgend denken. Bovendien ontstaat er nu net meer begrip bij het publiek, als je nu zou stoppen verlies je je geloofwaardigheid. Aandachtspunt is om met elkaar te formuleren 'wanneer we tevreden zijn'. Per gebied zal moeten worden bepaald welke doelen haalbaar zijn. Dynamisch kustbeheer is een middel om die doelen te bereiken.

Aanbevolen wordt om dynamisch kustbeheer daarbij niet te 'eng' op te vatten, en andere aspecten (zoals recreatieve mogelijkheden en beperkingen) mee te nemen. Wat dat betreft is het Europese begrip Integrated Coastal Zone Management (ICZM) misschien beter geschikt. Waarbij ook direct de keerzijde wordt genoemd: ook dit begrip is lastig te definiëren en bovendien erg abstract..

7 Slot

Vertegaal besluit de workshop met een samenvatting van de dag:

- Doorgaan met dynamisch kustbeheer
- Behoefte aan duidelijkheid over begrippen en doelen
- Behoefte aan informatie over het oplossen van knelpunten
- Betere communicatie

Het is gebleken dat de deelnemers het met elkaar uitwisselen van ervaringen en knelpunten op prijs stellen. Volgens Vertegaal is de workshop 'hoe verder met dynamisch kustbeheer' alleen al wat dat betreft geslaagd en kan er misschien een meer structurele vorm worden gevonden (breder dan overleggen in het kader van Natura2000 beheerplannen).

Volgens Vertegaal ligt er dan ook een duidelijke taak voor de STOWA en Rijkswaterstaat.

Vertegaal bedankt alle aanwezigen van harte voor zijn/haar inzet en de open en constructieve sfeer. De resultaten van deze dag leiden tot een verslag, dat in concept aan de deelnemers zal worden toegezonden. Iedereen kan dan kijken of zijn/haar opmerkingen er goed in zijn verwoord. Het verslag zal vervolgens worden verwerkt in een notitie over 'hoe verder met dynamisch kustbeheer' voor STOWA en Waterdienst. Ook deze notitie zal aan de deelnemers worden toegezonden.